

Norges vassdrags- og energidirektorat
v/ Heidi Kannick
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO
Uttalelsen er kun sendt elektronisk til nve@nve.no

Oslo, 15. november 2017

Ansvarlig partner: Caroline Lund
Referanse: 118714 – 2211

KAGGEFOSS KRAFTVERK – NVE 201706772-2 – HØRINGSUTTAELSE SØKNAD OM KONSESJONSPLIKT

1 Innledning

Etter anmodning fra NVE ba Glitre Energi Produksjon AS («Glitre Energi») i brev til NVE 18. september 2016 om konsesjonspliktavurdering for tiltak ved Kaggefoss kraftverk i Modum kommune (heretter «Søknaden»). NVE sendte 21. september 2017 ut høringsbrev («Høringsbrevet») med spørsmål til høringsinstansene om informasjon «om kjente, allmenne interesser blir berørt av tiltaket og eventuelle andre faktiske forhold som kan få betydning for gjennomføringen.»

På tross av at Glitre Energi søker om konsesjonspliktavurdering er tiltaket allerede gjennomført. Dette må sies å skille saken fra de tilfeller hvor vannressursloven § 18 vanligvis benyttes.

I Høringsbrevet var høringsfristen satt til 1. november 2017. Modum kommune har senere fått høringsfristen forlenget til 15. november 2017. Vi representerer Modum kommune.

Modum kommune har på forespørsel fått innspill fra Kaggefoss-Embretsfooss Elveeierlag og Snarumselvea Elveeierlag («Elveeierlagene»). Innspillene har bidratt til å opplyse effekten av tiltaket, se nærmere under punkt 4.3.

I NVEs brev 21. september 2017 opplyser NVE at:

«Planene skal behandles etter vannressursloven § 18 og vurderes etter vannressursloven §§ 8 og 10. NVE skal på bakgrunn av de beskrevne planene vurdere om tiltaket medfører skade og ulempe av slik betydning for allmenne interesser, at det oppstår konsesjonsplikt.»

Modum kommune mener tiltaket er konsesjonspliktig. Kommunen presiserer at dette ikke skal forstås som at kommunen er av den oppfatning at tiltaket ikke bør få konsesjon. Dette vil kommunen først være i stand til å uttale seg om etter at nødvendige konsekvensutredninger er foretatt.

118714 – 2211/171115_b_nve_konspliktvurd_kaggefoss_lundogco_sign

Advokatfirmaet Lund & Co DA

Akersgaten 30 | Pb 1148 Sentrum, NO-0104 Oslo | Tel: (+47) 99 11 99 00 | Fax: (+47) 947 47 000
Org. nr: 991 097 171 | Bankgiro: 8601 20 60159 | www.lundogco.no

2 Kaggefoss og tiltaket

Kaggefoss kraftverk er et elvekraftverk uten reguleringsmagasin som utnytter et fall på 74 m i Snarumselva.¹ Kraftverket utnytter imidlertid en oppdemming på cirka 4 meter ved inntaket. Kraftverket har installert fire Francisturbiner, satt i drift mellom 1948 og 1965. Kraftverket er heleid av Glitre Energi, som igjen er eid av Glitre Energi AS. Glitre Energi AS er eid med en halvpart hver av Drammen kommune og Vardar AS. Kraftverket har en installert effekt på 88 MW og en årsproduksjon på 606 GWh.²

Etter hva vi kjenner til drives Kaggefoss kraftverk etter utbyggingstillatelse 18. desember 1940 gitt i medhold av vassdragsloven av 1887 § 25, tillatelse til bygging av dam for 4 meter oppdemming etter vassdragsloven av 1940 § 62 gitt i kgl. res. 8. februar 1946, og etterfølgende skjønn i 1947.

Det omsøkte tiltaket er beskrevet som en opprustning/ utvidelse av Kaggefoss kraftverk og gjelder i hovedsak nytt løpehjul i et eksisterende aggregat i kraftverk som har gjort det mulig å øke kraftverkets maksimale slukeevne med 6,7 m³/s, fra 148,7 m³/s til 155,4 m³/s. Glitre Energi oppgir i søknaden at «*simuleringer viser at midlere produksjon forventes å øke med 15,7 GWh*». Tiltaket ble gjennomført i perioden 2011 – 2015.

3 Det rettslige rammeverket

Modum kommune er i Høringsbrevet bedt om å «*informere om kjent, allmenne interesser blir berørt av tiltaket og eventuelle andre faktiske forhold som kan få betydning for gjennomføringen*». Sett i sammenheng med Høringsbrevets forutgående avsnitt legger vi til grunn at dette er en henvisning til vurderingstemaet i vannressursloven § 8 ettersom bestemmelsen gir vurderingstema for konsesjonsplikts nedre grense:

«Ingen må iverksette vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget eller sjøen, uten at det skjer i medhold av reglene i § 12 eller § 15, eller med konsesjon fra vassdragsmyndigheten.»

Vannressursloven § 8 stiller et beskjedent krav for konsesjonsplikt. Dette følger av at konsesjonsplikt etter ordlyden virkningen av vassdragstiltaket *kan* medføre en skade eller ulempe som er *verd å nevne*. NOU 1994: 12 støtter opp om et slik beskjedent krav. Kommunen gjør gjeldende at det gjennomførte tiltaket vil medføre skade eller ulempe for allmenne interesser det er *verd å nevne*.

4 Konsesjonsplikten i dette tilfellet

4.1 NVEs initiativ til søknad om konsesjonspliktavurdering

Av hensyn til forutberegnelighet er tiltakshaver ved vannressursloven § 18 gitt anledning til å be vassdragsmyndighetene å avklare hvorvidt tiltaket er konsesjonspliktig etter vannressursloven § 8.

Slik vi forstår det var det NVE selv som tok initiativ til at Glitre Energi skulle søke om konsesjonspliktavurdering for det allerede gjennomførte tiltaket. NVE har altså selv oppfattet tiltaket som et tiltak vassdragsforvaltningen må vurdere.

4.2 Glitre Energis vurdering av tiltakets virkninger er utilstrekkelig

Søknaden fra Glitre Energi berører i begrenset grad følgene av de hydrologiske endringene tiltaket innebærer, ut over at det konstateres at tiltaket innebærer økt slukeevne. Om forholdene nedstrøms kraftverket påstås det kun at økt slukeevne ikke ville «*ha noen merkbar innvirkning på verken vannførings- eller vannstandsforholdene*». På grunnlag av de tilbakemeldinger kommunen har mottatt, er dette ikke

¹ Det er i Søknaden opplyst at fallet som utnyttes er 70,7 meter. Dette står i motsetning til <https://www.glitreenergi.no/konsern/kraftstasjon/kaggefoss/> hvor fallet som utnyttes opplyst å være 74 meter.

² <https://www.glitreenergi.no/konsern/kraftstasjon/kaggefoss/>, dette forstås å være tall etter tiltaket er gjennomført.

riktig. Kraftverket vil gjennom døgnreguleringer kunne utnytte den økte slukeevnen, noe som vil medføre at mer vann holdes tilbake deler av døgnet for deretter å slippe vannet gjennom kraftverket i løpet av en kortere periode andre deler av døgnet. Det fremstår som naturlig at dette vil kunne innebære brå vannstandsendringer nedstrøms kraftverket. Søknaden berører heller ikke effekten av tiltaket oppstrøms inntaket.

I Søknaden opplyses det videre at tiltaket medfører at mindre flomvann vil gå over inntaksdammen. Vannet vil gå gjennom kraftverket i stedet for gjennom det over 3 km lange elveleiet mellom inntaksdammen og kraftverkets utløp. Det fremstår som uklart om tiltaket vil virke flomdempende. Søknaden gjør heller ikke forsøk på å analysere hvorvidt endringen vil innebærer noen konsekvenser for miljøet på strekningen. Det er slik kommunen ser det ikke tilstrekkelig å peke på at det etter eksisterende tillatelser ikke foreligger kav til minstevannføring på strekningen.

Søknaden inneholder ingen opplysninger om hvilken effektøkning tiltaket innebærer. Dette vil være av betydning ved vurdering av hvor stort utslag virkningen av tiltaket vil ha.

Manglende konkrete vurderinger av virkningen endret slukeevne medfører for tilstanden nedstrøms og oppstrøms Kaggefoss kraftverk og på utbyggingsstrekningen mellom inntaket og utløpet, synliggjør behovet for de konsekvensutredninger som følger av en konsesjonsbehandling. Først etter slik konsekvensutredning vil det være mulig å ta stilling til avdempende tiltak. Ettersom arbeidene allerede er gjennomført fremstår en konsekvensutredning som betraktelig enklere å gjennomføre enn ellers.

4.3 Virkninger av tiltaket

Vurderingene nedenfor bygger på innspill Modum kommune har fått fra Elveeierlagene og erfaringer Modum kommune har med Kaggefoss kraftverk.

4.3.1 Virkninger nedstrøms fra kraftverket

Ettersom det for Kaggefoss kraftverk ikke er stilt krav til minstevannføring nedstrøms kraftverket har det ved tidligere anledninger oppstått brå vannstandsendringer som følge av døgnreguleringer. Som påpekt overfor er det naturlig å anta at den økte slukeevne vil kunne øke både frekvensen og omfanget av disse vannstandsendringene. Det er tidligere erfart at vannstandsendringer har påvirket fiskebestanden og fiskens næringsgrunnlag nedstrøms kraftstasjonen negativt. Det er også et spørsmål om økt frekvens og omfang av vannstandsendringer vil medføre økt fare for erosjon nedstrøms kraftverket.

Det er opplyst at strekningen nedstrøms utløpet av Kaggefoss kraftstasjon er den lengste, naturlige strykstrekningen i nedre del av Drammensvassdraget. Elveeierlagene har opplyst at strekningen er et særlig viktig reproduksjonsområde for ørret og elvemusling. Samtidig har Elveeierlagene også erfart at brå vannstandsendringer har medført at det oppstår vannføringsbølger som kan få negativ effekt nedover i vassdraget fordi kraftverkene nedstrøms er for små til å kunne utjevne den endrede vannføringen.

De brå vannstandsendringene medfører også store utfordringer for innsats som tidligere har vært gjort av lokale fiskerforeninger for å legge til rette for fiske ettersom fiskens oppvekstareal er utsatt for endringene.

Kommunen har tidligere også erfart at det ved driftsstans ved Kaggefoss kraftverk har tatt over 30 minutter før overløp fra dammen når utløpskanalen. Dette har tidligere medført stranding av fisk. Hvorvidt tiltaket Søknaden gjelder vil medføre en forverring av situasjonen ved driftsstans fremstår ikke som klart for Modum kommune.

4.3.2 Virkninger oppstrøms inntaket

Det oppstår også naturlig et spørsmål om økte mulighet til effektkjøring vil ha betydning for erosjon og grunnforhold i virkningsområde for oppdemningen ved inntaksdammen. Allerede før tiltaket ble igangsatt var det betydelige problemer knyttet til erosjon i det oppdemmede området. Etter hva vi har fått opplyst strekker virkningen av oppdemningen seg om lag 13 km fra inntaksdammen. Området som påvirkes av oppdemningen er derfor betydelig.

Det er videre opplyst at elven i snitt er cirka 150 meter bred på strekningen, noe som har medført at det tar lang tid å fylle opp magasinet til et slikt nivå at vannføring over dammen tilsvarer kraftstasjonens slukeevne. Det er dermed nærliggende at økning i slukeevnen kan medføre økt erosjon og økt utrasingsfare i området.

4.3.3 Virkninger i strekket mellom inntaket og kraftverkets utløp

Manglende slipp av vann på strekningen mellom inntaket og kraftverkets utløp medfører at kulper på strekningen lider av tilslamming mellom hver periode det går vann i overløp over dammen. Ettersom periodene hvor det går vann i overløp over dammen reduseres i og med tiltaket er det naturlig å anta at problemene knyttet til tilslamming vil øke.

5 Oppsummering

Det er nærliggende at den økte slukeevnen og økt mulighet for effektkjøring vil bidra til en forverring av samtlige av de problemene Kaggefoss kraftverk medførte før tiltaket. Virkningen av effektkjøringen og den økte slukeevnen *«kan [derfor] være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser»*, jf. vannressursloven § 8, og er konsesjonspliktig.

Med vennlig hilsen

Advokatfirmaet Lund & Co DA

Kristoffer Rakner

Advokat

kr@lundogco.no